

проблеми сільських територіальних громад; *група 5.* У вигляді шаржів зобразить екологічні проблеми великих міст. Такий метод орієнтує старшокласників на вміння знаходити інформаційні й аналітичні матеріали з проблем стану довкілля, пропонувати способи їх вирішення, ощадно використовувати природні ресурси як у сьогоденному житті, так і в майбутньому.

У 10 класі на уроках з тем «Хімічні властивості етену та етину», «Фенол», використовуючи метод «Мікрофон», ставимо запитання: «Які реакції є спільними для насичених і ненасичених вуглеводнів? Обґрунтуйте відповідь», «До якого класу речовин за будовою молекули ви б віднесли фенол?» На етапі узагальнення і систематизація знань з теми уроку «Фенол» пропонуються запитання: «Чим подібний фенол за властивостями до аренів, чим відрізняється від них?», «Чим подібний за хімічними властивостями фенол до одноатомних спиртів, чим відрізняється від них?». Метод «Мозковий штурм» пропонуємо застосовувати на різних етапах уроку. Цей метод базується на використанні знань учнів, здобутих на попередніх уроках, він передбачає вислуховування ідей без їх обговорення. Наприклад, на етапі перевірки домашнього завдання уроку «Алкени і алкіни» формулюємо проблему за допомогою таких питань: 1) Які вуглеводні називають алканами?; 2) Наведіть загальну формулу гомологічного ряду алканів?; 3) Які хімічні зв'язки існують у молекулах алканів?; 4) Які хімічні реакції характерні для алканів?; 5) Де в господарстві та побуті людина використовує реакції горіння алканів?

Інтерактивні технології дозволяють організувати освітній процес так, щоб кожен старшокласник навчився застосовувати здобуті результати навчання в житті, і зрозумів, що вони можуть стати в нагоді в будь-якій життєвій ситуації – як на професійному, так і на соціально-побутовому рівні.

Висновок і перспективи подальших розвідок. Формування предметної хімічної компетентності відбувається шляхом впровадження інтерактивних технологій навчання, завдяки чому створюється учнем особистий тезаурус з предмета, привласнюється ним навчальний зміст і набувається особистісний досвід продуктивної діяльності.

Література

1. Інтерактивні технології: теорія та методика / Пометун О.І. та ін. Умань-Київ, 2008. 95 с.
2. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: А.С.К., 2007. 141 с.

Лебедик Л. В.,

доктор педагогічних наук, доцент
доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти

Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка

lebedyk_lesya@ukr.net

ПРОЄКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Розглядаючи проблему застосування проєктивних технологій в освіті зазначимо, що хоча проєктування перейшло у цю сферу з технічних галузей, воно є важливим для сфери позашкільної освіти. У сучасних умовах для

дослідження теоретичних основ застосування проєктивних технологій у позашкільній освіті важливим є формулювання вимог до їх проєктанта.

У попередніх дослідженнях нами розглядалися можливості проєктивних технологій для професійної підготовки фахівців [2, с. 238 – 243; 3, с. 62 – 66; 4, с. 219 – 223; 9, с. 349 – 351]. Також проблематика застосування проєктивних технологій розглядається вітчизняними дослідниками, зокрема, запропонований тезаурус інноваційних проєктивних технологій навчання [5, с. 20 – 23], проєктування професійно-орієнтованих систем підготовки фахівців [6, с. 198 – 251], основні принципи проєктування змісту їхньої інтенсивної підготовки [7, с. 39 – 43], складники і показники ефективності проєктувальної майстерності педагога [1, с. 26 – 30; 8, с. 238 – 241] та ін.

Нами встановлено, що у позашкільній освіті проєктування відіграє винятково важливу роль, адже воно обґрунтовує і водночас реалізує процеси впровадження теоретичних розробок. Проєктування потребує від проєктанта синтезу різноманітних знань: філософських, педагогічних, психологічних, соціологічних, правових, екологічних, медичних, технічних, інформаційних тощо. Це викликане колосальною відповідальністю не лише за технологічну сторону освітнього процесу, а й за життя і психічний стан дітей, які беруть участь в позашкільній роботі. Проєкти в позашкільній освіті мають бути більш гнучкими, порівняно з технічними, і мати резерв для їх корекції.

Проєктувальні професійні вміння педагога сфери позашкільної освіти складають вміння: а) визначати вихідні можливості для проєктування освітнього процесу; б) формулювати поточну і кінцеву педагогічну мету і завдання; в) знаходити раціональні способи їхнього вирішення; д) здійснювати перспективне планування; е) правильно ставити стратегічні, тактичні, оперативні завдання й вибирати способи для їхнього вирішення; є) виділяти інформаційно-сміслові елементи змісту навчального матеріалу; ж) визначати їх ієрархію та послідовність вивчення; з) передбачати можливі результати вирішення завдань роботи дитини у закладі позашкільної освіти; к) ставити перед дітьми групові й індивідуальні цілі роботи; л) встановлювати оптимальний обсяг навчального матеріалу; м) знаходити основні опорні міжпредметні зв'язки; н) моделювати зміст навчального матеріалу, форми і методи роботи дитини у закладі позашкільної освіти.

Педагог закладу позашкільної освіти має володіти інструментальними компетенціями: а) вміти працювати з традиційними носіями інформації, базами знань; б) вміти працювати в глобальних комп'ютерних мережах з інформацією; в) вільно володіти літературною, діловою письмовою й усною мовою; г) мати навички публічної та наукової мови; д) вміти професійно створювати і редагувати тексти; е) вміти аналізувати логіку міркувань та висловлювань; є) володіти на рівні побутового спілкування однією з іноземних мов; ж) вміти використовувати можливості комунікативних зв'язків, реалізувати внутрішні резерви партнерів у спілкуванні; з) вміти використовувати сучасні технічні засоби для комунікативних завдань; к) бути готовим оцінювати результати досліджень, проводити наукові експерименти; л) вміти аналізувати, синтезувати і критично резюмувати інформацію; м) бути здатним у процесі

педагогічної діяльності до професійної експлуатації сучасного обладнання та приладів; н) бути здатним оформляти і представляти результати виконаної дослідницької роботи, застосовуючи навички роботи з комп'ютерною технікою тощо. Зміст цих компетенцій може бути істотно доповнено виходячи з профілю гуртка у закладі позашкільної освіти [3, с. 62 – 66; 9, с. 349 – 351].

Проектна діяльність у сфері позашкільної освіти є своєрідним інтегральним інтелектуальним засобом, який опосередковує розгортання процесу трансформації минулого в майбутнє, теоретичного в практичне, потенційного в актуальне, природного в штучне [1, с. 26 – 30; 3, с. 62 – 66; 6; 8, с. 238 – 241; 9, с. 349 – 351].

Слід враховувати, що будь-який проект в позашкільній освіті реалізується практично завжди лише частково. Це обумовлено тим, що спроектовані педагогом процеси, явища, можуть вийти з-під контролю через несподіваний суттєвий вплив випадкових чинників. Під час реалізації проекту у закладі позашкільної освіти можуть відбутися, наприклад, важливі події в житті суб'єктів процесу позашкільної освіти, які змінять їх поведінку і вплинуть на результативність позашкільної освіти. Хоча майже неможливо точно спроектувати складні педагогічні об'єкти (наприклад, результативність роботи дітей у позашкільній освіті, їхній психічний розвиток, процеси виховання, соціалізації, міжособистісні взаємини, культурне становлення тощо), але не слід відмовитися від проектів у позашкільній освіті.

Ефективність проектування у сфері позашкільної освіти залежить від того, по-перше, чи воно вимагає додаткових ресурсів; по-друге, чи його можна застосувати іншим колегам; по-третє, чи реальними є потенційні можливості зниження витрат на його застосування, не втрачаючи якості.

Література

1. Кундій Жанна, Стрельников Віктор, Вонсович Лідія. Показники ефективності проектувальної майстерності викладача закладу передвищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 3 (192). С. 26 – 30. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/205471>
2. Лебедик Л. В. Проблеми впровадження новітніх технологій навчання. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2012. Дод. 1 до Вип. 27. Т. IV (37). С. 238 – 243.
3. Лебедик Л. В. Проективні технології у процесі професійної підготовки менеджерів. *Модернізація професійної підготовки менеджерів*: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Ніжин, 29 верес. 2021 р. / упоряд.: Ю. Г. Новгородська, М. О. Шевчук. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 139 с. С. 62 – 66. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17847>
4. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : Видавництво «АСМІ», 2020. 303 с.
5. Стрельников В. Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання. *Вісник Київського нац. ун-ту технологій та дизайну*. 2008. Т. 1. С. 20 – 23.
6. Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки. Монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 375 с.
7. Стрельников В. Ю. Реалізація основних принципів проектування змісту інтенсивної підготовки фахівців менеджменту. *Дидактика* : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16 – 17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені

В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. 362 с. С. 39 – 43.

8. Стрельніков В. Ю. Складники проєктувальної діяльності майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота: виклики сьогодення. Інноваційні соціальні проєкти та волонтерські практики: Збірник матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 листоп. 2021 р.)*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 276 с. С. 238 – 241.

9. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L. V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349 – 351.

Лещук Г. В.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної
діяльності Тернопільського
національного педагогічного
університету імені В.Гнатюка

Заверуха А. О.,

магістрантка групи мСП-21
факультету педагогіки і психології
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені В.Гнатюка
skalska.a13072@ukr.net

ФАСИЛІТАЦІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Постановка проблеми. Серед іншого, сучасна реформа школи спрямована на гуманізацію навчального процесу, перехід від звичної традиційно-освітньої системи (де позиції вчителя і учня формальні і функції вчителя полягають суто в передачі знань), до педагогіки партнерства, за якої учень і вчитель відкриті до спілкування один з одним.

Сучасна освіта передбачає фасилітативний процес навчання, створення психологічно комфортних умов для саморозвитку та самовиховання кожної дитини на основі співпраці, взаємоповаги та довіри між усіма учасниками начального процесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Свою увагу дослідженню тематики цієї статті приділили: О. Галіцан (розглянув теоретичні засади застосування принципів педагогічної фасилітації), З. Адамська (вивчала проблемні питання теоретичного осмислення методологічних засад розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога в умовах вищої професійної освіти), С. Гарькавець (досліджував актуальні аспекти формування та розвитку фасилітативної компетентності педагога) та інші вітчизняні і зарубіжні вчені.

Метою статті є висвітлення сутності фасилітації, її значення в сучасній освіті та суспільстві й окресленні шляхів здійснення цього процесу.

Виклад основного матеріалу. У науковій теорії і практиці виділяються два види фасилітації, а саме соціальна фасилітація та педагогічна фасилітація.